

Pakiet dla Dziedzictwa Narodowego

Pakiet zaprezentowany 30 marca 2007 r. przez Prezesa Rady Ministrów i Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego wypełnia zobowiązania, jakie PiS ogłosiło w swym programie dla kultury polskiej. Głównymi założeniami Pakietu są:

Przełom w finansowaniu zabytków

Łącznie w 2007 r. na ochronę zabytków przewidziano ponad 100 mln zł., co stanowi kwotę najwyższą w powojennej historii Polski. Zwiększenie kwot przeznaczonych na ochronę zabytków wynika m.in. z faktu szczególnego zaniedbania tego obszaru w ostatnich latach (przykładowo w okresie rządów SLD w 2004 r. na ochronę zabytków przeznaczono kwotę zaledwie 17 mln zł., a w 2005 r. niewiele ponad 24 mln zł.). Dofinansowanie prac konserwatorsko – remontowych w obiektach zabytkowych odbywa się w ramach programu operacyjnego MKiDN „Dziedzictwo kulturowe”. W pierwszym naborze wniosków w 2007 r. dofinansowanie objęło ponad 190 obiektów zabytkowych. W drugim – ponad 160. Obecnie Trzeci i ostatni w 2007 r. nabór wniosków został zamknięty 10 września i obejmie dofinansowanie refundacyjne prac remontowych i konserwatorskich w obiektach zabytkowych w latach ubiegłych.

Maksymalne wykorzystanie środków europejskich w obszarze kultury

więcej na ten temat patrz pkt 2.

Reforma strukturalna służb konserwatorskich

Nowy ustrój służb konserwatorskich wprowadzi przygotowana z inicjatywy MKiDN nowelizacja ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Ustawa wprowadza nowoczesny ustrój służb konserwatorskich, wyłączając je ze struktury podległej MSWiA (tj. wojewodów) i podporządkowując bezpośrednio Ministrowi Kultury i Dziedzictwa Narodowego i Generalnemu Konserwatorowi Zabytków. Stwarza to szansę stworzenia jednolitych w skali kraju standardów w obszarze ochrony zabytków i usprawnienia działań służb konserwatorskich. Przygotowana ustawa jest odpowiedzią na postulaty zgłaszane od lat przez konserwatorów. Projekt po przejściu w lipcu przez Radę Ministrów trafił do Sejmu.

Usprawnienie funkcjonowania muzeów

Z inicjatywy MKiDN została znowelizowana ustawa o muzeach. Nowelizacja została przyjęta przez Sejm 24 maja 2007 r. Celem zmiany w prawie muzealnym jest usprawnienie i uaktualnienie obowiązujących przepisów ustawy z 1996 r. Nowe przepisy umożliwią muzeom popieranie i prowadzenie działalności artystycznej i upowszechniającej kulturę. Chodzi o

działania wykraczające poza tradycyjną działalność muzealną, np. o organizowanie koncertów i przedstawień teatralnych samodzielnie bądź we współpracy z instytucjami zewnętrznymi. Ponadto zadania muzeów rozszerzono m.in. o gromadzenie i ochronę dóbr naturalnego i kulturalnego dziedzictwa o charakterze materialnym i niematerialnym. W ustawie zawarto też przepisy, które mają rozwiązać problem statusu muzeów nie posiadających osobowości prawnej, w tym muzeów prywatnych, uniwersyteckich i teatralnych. Ustawa zawiera też nowatorskie rozwiązanie dotyczące wzajemnego wypożyczania eksponatów bez opłat pomiędzy muzeami z siedzibą w Unii Europejskiej, Szwajcarii oraz muzeami państw Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA). Wzmocni to współpracę i wymianę kulturalną pomiędzy placówkami muzealnymi wymienionych krajów.

Przygotowanie i prezentacja ustawy o miejscach pamięci narodowej

Główne założenia ustawy

Ustawa o miejscach pamięci narodowej, przygotowywana przez MKiDN, po raz pierwszy szczegółowo i kompleksowo systematyzuje problematykę związaną z miejscami pamięci narodowej. Ustawa określa definicję miejsca pamięci narodowej, zasady utrzymania miejsc pamięci narodowej oraz ich ochronę, regulując przy tym kwestię zasad odbywania zgromadzeń, imprez masowych oraz prowadzenia działalności gospodarczej w obszarze i otoczeniu miejsc pamięci, zasady i tryb ustanawiania miejsc pamięci narodowej, w tym także tych, które znajdują się poza granicami Polski, zasady i tryb usuwania z przestrzeni publicznej pomników upamiętniających osoby lub organizacje uczestniczące we wprowadzaniu lub utrwalaniu w Polsce systemu nazistowskiej i komunistycznej dyktatury. 23 maja 2007 r. projekt ustawy został zaprezentowany kombatanom oraz przedstawicielom środowisk, które na co dzień zajmują się problematyką ochrony polskiego dziedzictwa historycznego i spotkał się z ich akceptacją. Projekt ustawy znajduje się obecnie w konsultacjach międzyresortowych.

Nowy organ odpowiedzialny za opiekę nad miejscami pamięci

Ustawa wprowadza nowy organ odpowiedzialny za ochronę miejsc pamięci narodowej w osobie Prezesa Rady Ochrony Pamięci Walk i Męczeństwa, powoływanego przez Prezesa Rady Ministrów na wniosek Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego na sześcioletnią kadencję, organ opiniodawczo – doradczy Prezesa w postaci Rady Ochrony Pamięci Walk i Męczeństwa, powoływanej przez Prezesa Rady Ministrów na wniosek Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego na pięcioletnią kadencję, wojewódzkie i gminne Rady Ochrony Pamięci Walk i Męczeństwa, powoływane odpowiednio przez wojewodów i rady gmin, centralną, wojewódzką i gminną ewidencję miejsc pamięci narodowej, nowe odznaczenie – Medal Pamięci Narodowej przyznawany przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego za szczególne zasługi położone dla ochrony miejsc pamięci narodowej.

Państwo przejmuje pełną odpowiedzialność za byłe niemieckie obozy koncentracyjne i zagłady

W chwili obecnej MKiDN jest organem prowadzącym dla Pomnika Męczeństwa w Oświęcimiu, Pomnika Męczeństwa na Majdanku oraz jego filii w byłym Obozie Zagłady w Bełżcu oraz dla Muzeum „Stutthof” w Sztutowie. Dzięki ustawie, MKiDN przejmie także odpowiedzialność za Muzeum Gross-Rosen w Rogoźnicy, Mauzoleum Walki i Męczeństwa w Treblince, Muzeum Martyrologiczne – Obóz w Chełmnie na Nerem oraz Muzeum Byłego Obozu Zagłady w Sobiborze.

Przejęcie opieki nad Ossolineum

Z inicjatywy MKiDN znowelizowana została ustawa o Fundacji - Zakład Narodowy im. Ossolińskich. Sejm przyjął ją 10 maja 2007 r. Zgodnie z ustawą Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego przejmuje od Ministra Edukacji Narodowej uprawnienia nadzorcze wobec Ossolineum. Ponadto ustawa czyni Zakład Narodowy im. Ossolińskich sukcesorem po jego poprzedniku - Zakładzie Narodowym im. Ossolińskich we Lwowie, wskazując wyraźnie, iż Zakład jest następcą prawnym fundacji ustanowionej przez Józefa Maksymiliana Ossolińskiego. Oznacza to wzmocnienie praw sukcesyjnych dzisiejszego Ossolineum w odniesieniu do instytucji działającej we Lwowie.

PROMOCJA KANDYDATURY WROCŁAWIA DO ORGANIZACJI EXPO 2012

W czerwcu 2006 r. rząd oficjalnie zgłosił kandydaturę Wrocławia do organizacji międzynarodowej wystawy EXPO w 2012 roku. Tematem wystawy zaproponowanym przez Polskę będzie „Kultura czasu wolnego w gospodarkach świata”. Przewodniczącym Komitetu Organizacyjnego ds. EXPO jest minister kultury i dziedzictwa narodowego Kazimierz Michał Ujazdowski.

Według szacunków organizatorów w trakcie trzech miesięcy wrocławską ekspozycję odwiedzi blisko 5 milionów turystów, a budżet państwa wzbogaci się o ponad miliard złotych z tytułu podatków, ubezpieczeń i koncesji. Oprócz Wrocławia o prawo do goszczenia EXPO 2012 ubiegają się koreańskie Yeosu i marokański Tanger. Zwycięzcę tej rywalizacji wyłonią w listopadzie 2007 r. w Paryżu delegaci z 98 krajów członkowskich zrzeszonych w Międzynarodowym Biurze Wystaw, które przyznaje prawo do organizacji EXPO. W grudniu 2006 r. kandydatura Wrocławia została zaprezentowana Zgromadzeniu Ogólnemu Międzynarodowego Biura Wystaw w Paryżu.

9 stycznia 2007 r. Rada Ministrów podjęła decyzję o zintegrowaniu działań na rzecz

uzyskania prawa do organizacji EXPO 2012 i powierzeniu całości spraw związanych z promocją kandydatury Wrocławia Ministerstwu Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Pełnomocnikiem Rządu ds. EXPO jest podsekretarz stanu w MKiDN Krzysztof Olendzki. Działania służące promocji kandydatury Wrocławia otrzymały silne wsparcie ze strony Prezydenta i Premiera RP. Prowadzona jest ciągła, największa po 1989 roku, kampania promocyjna, informacyjna oraz dyplomatyczna w krajach członkowskich zrzeszonych w Międzynarodowym Biurze Wystaw, a także na forum instytucji Unii Europejskiej.

18 maja 2007 r. gościła w Polsce misja weryfikacyjna Międzynarodowego Biura Wystaw (BIE) oceniająca możliwości organizacyjne Polski dla organizacji EXPO. Raport misji został przedstawiony 18 czerwca br. w Paryżu podczas Zgromadzenia Ogólnego BIE.

POLITYKA NA RZECZ UPOWSZECHNIANIA I UTRWALANIA PAMIĘCI NARODOWEJ I PAŃSTWOWEJ

Powołanie Muzeum Historii Polski

Muzeum powołane zostało do życia decyzją Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego 2 maja 2006 r. Zadaniem Muzeum będzie prezentacja w nowoczesnych i komunikatywnych formach polskiego doświadczenia historycznego i wkładu Polaków w dzieje Europy. Muzeum ukazywać będzie dzieje narodu i państwa polskiego od wolnościowych tradycji I Rzeczypospolitej, poprzez czas doświadczenia niewoli i zaborów, walkę z totalitaryzmami XX wieku – komunistycznym i nazistowskim, wkład polskiego Kościoła i Ojca Świętego Jana Pawła II w historię Polski i Europy, aż po ruch „Solidarności” i odzyskanie niepodległości w 1989 r. Muzeum będzie się posługiwało nowoczesnymi formami interaktywnymi i multimedialnymi oraz zamierza angażować najwybitniejszych architektów i plastyków do stworzenia atrakcyjnego kształtu plastycznego ekspozycji. Obecnie trwają prace przygotowawcze nad konkursem architektonicznym. Muzeum prowadzi także szereg akcji edukacyjnych i promocyjnych, wśród których największym echem odbił się „Przystanek Niepodległość” z okazji Święta Niepodległości w 2006 r., przegląd filmów historycznych pn. „Kogo kręci kino historyczne” oraz I Piknik Historyczny na Polu Mokotowskim zrealizowany w maju 2007 r. Decyzją Ministra Kultury ogłoszoną 1 września 2007 r. Oddziałem Muzeum Historii Polski będzie Muzeum Pola Bitwy Westerplatte, w ramach którego na terenie polskiej placówki oporu z 1939 r. zostanie odrestaurowany jej stan sprzed 1939 r. Muzeum znalazło się na liście projektów kluczowych, które otrzymają wsparcie ze środków europejskich w ramach programu operacyjnego „Infrastruktura i Środowisko”. Projekt otrzyma wsparcie w wysokości 34 mln euro.

Powołanie Europejskiego Centrum Solidarności

Europejskie Centrum Solidarności będzie instytucją współprowadzoną przez MKiDN władze Gdańska, Województwo Pomorskie, NSZZ Solidarność i Fundację Centrum Solidarności. 4 września 2007 r. MKiDN ustalił statut ECS oraz powołał na funkcję Dyrektora ECS o. Macieja Ziębę. Zgodnie z założeniami celem działania ECS będzie m.in. podejmowanie inicjatyw inspirowanych przesłaniem "Solidarności" dotyczących demokratycznego, kulturowego i społecznego rozwoju narodów Europy Środkowo-Wschodniej oraz budowanie na fundamencie wartości "Solidarności" tożsamości europejskiej i nowego porządku międzynarodowego, a także rozwijanie i upowszechnianie dorobku i przesłania "Solidarności" zwłaszcza wobec młodych pokoleń Polaków i społeczności międzynarodowej. Według założeń w skład Centrum wchodzić będą m.in. stała ekspozycja poświęcona "Solidarności", sale tematycznych wystaw okresowych, centralne archiwum "Solidarności", sala kinowo-teatralna, biblioteka multimedialna, ośrodek naukowo-badawczy i centrum szkoleniowo - edukacyjne. ECS znalazło się na liście projektów kluczowych, które otrzymają wsparcie ze środków europejskich w ramach programu operacyjnego „Infrastruktura i Środowisko”. Projekt otrzyma wsparcie w wysokości 51 mln euro.

Powołanie Ośrodka „Pamięć i Przyszłość”, zapowiedź powstania Muzeum Ziem Zachodnich

W marcu 2007 r. Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego powołał we Wrocławiu państwową instytucję kultury, której misją będzie prezentacja powojennej historii i dziedzictwa kulturowego Polaków na ziemiach zachodnich. Ośrodek swoje zadania będzie wypełniał m.in. poprzez dokumentację świadectw, organizowanie nowoczesnych wystaw oraz animowanie programów edukacyjnych. W najbliższym czasie Ośrodek „Pamięć i Przyszłość” planuje dwa duże przedsięwzięcia. Będzie to wystawa „Podróż przez historię”, ukazująca najważniejsze wydarzenia w powojennej historii ziem zachodnich. Wystawa będzie prezentowana w specjalnym pociągu, który będzie kursował pomiędzy miejscowościami na tych terenach Polski. Drugim przedsięwzięciem będzie zbiórka i dokumentacja świadectw osób, które swoją działalnością zaznaczyły swoją obecność po wojnie na ziemiach zachodnich. Świadectwa te będą wykorzystywane w ekspozycjach Ośrodka, w tym także w planowanym w przyszłości wirtualnym muzeum działającym w ramach tej instytucji. Ośrodek będzie także organizatorem Muzeum Ziem Zachodnich, które znalazło się na liście projektów kluczowych, które otrzymają wsparcie z funduszy unijnych. Zakłada się wsparcie w wysokości 17, 8 mln euro.

Walka o prawdę historyczną - zmiana nazwy na Liście Światowego Dziedzictwa UNESCO byłego obozu Auschwitz-Birkenau

Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego od marca 2006 r. prowadził działania na rzecz zmiany nazwy na Liście Światowego Dziedzictwa UNESCO byłego obozu Auschwitz-Birkenau. Według zgłoszonej w imieniu rządu RP propozycji dotychczasowa nazwa „Były Obóz Koncentracyjny Auschwitz-Birkenau” brzmieć powinna „Były Niemiecki Nazistowski Obóz Koncentracyjny i Zagłady Auschwitz-Birkenau”. Wniosek o zmianę dotychczasowej nazwy obozu koncentracyjnego Auschwitz był reakcją na coraz częściej pojawiające się w zagranicznych mediach przekłamania sugerujące lub wprost nazywające byłe hitlerowskie Obozy Zagłady "polskimi". Zaproponowana nazwa ma na celu oddanie prawdy historycznej o rzeczywistym charakterze obozu i precyzyjnie odnosi to miejsce do reżimu nazistowskiego w Niemczech. Komitet Światowego Dziedzictwa UNESCO obradujący w Wilnie w lipcu 2006 r. na swojej dorocznej sesji podjął pozytywną decyzję w sprawie wniosku polskiego rządu o zmianę nazwy obiektów byłego obozu koncentracyjnego Auschwitz - Birkenau. Zgodnie z procedurami obowiązującymi w UNESCO, jej ostateczne potwierdzenie odbyło podczas dorocznej sesji, która odbyła się w lipcu 2007 r. w Nowej Zelandii.

Sukces programu „Patriotyzm Jutra”

Program operacyjny MKiDN „Patriotyzm Jutra” koordynowany przez Narodowe Centrum Kultury ma na celu wspieranie przedsięwzięć promujących w nowoczesnych formach patriotyzm. Spotkał się z ogromnym zainteresowaniem ze strony instytucji samorządowych, organizacji pozarządowych, parafii itp. Wśród dofinansowanych projektów znalazły się m.in. festiwale i przeglądy piosenek patriotycznych, rekonstrukcje historyczne (turnieje rycerskie, inscenizacje bitew), organizacje obchodów rocznic wydarzeń historycznych (m.in. wsparcie dla akcji „Młodzi pamiętają” z okazji 25 rocznicy wprowadzenia w Polsce stanu wojennego), komiksy nawiązujące do wydarzeń historycznych (m.in. komiks o Poznańskim Czerwcu 1956), projekty stron internetowych, audycje radiowe, przeglądy filmów, warsztaty filmowe dla młodzieży, konkursy plastyczne i literackie. Na początku 2007 r. program był promowany przez głośną kampanię billboardową „Łączy nas patriotyzm jutra”.

Program „Świadkowie historii”

Program został zainicjowany przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz prezesa Instytutu Pamięci Narodowej podpisaniem wspólnej deklaracji w 2006 r. Realizowany jest przez Narodowe Centrum Kultury. W ramach programu zbierane są świadectwa i relacje osób walczących o wolność w XX wieku, zarówno w czasie II wojny światowej, jak i w okresie powojennym. Zebrane świadectwa są prezentowane przy użyciu nowoczesnych technik. W 2007 r. został w tym celu uruchomiony specjalny portal internetowy. Powstała także sieć dokumentacyjna, która stanowi pierwszą w Polsce bazę instytucji zbierających relacje i wspomnienia bohaterów zmagających o niepodległość. W maju 2007 r. w centrach handlowych Warszawy i Łodzi zostały usytuowane nowoczesne prezentery multimedialne pokazujące sylwetki i relacje bohaterów zmagających o niepodległość: ppłk. Janusza Brochwicz - Lewińskiego - legendarnego obrońcy pałacyku Michla, Wilhelma Brasse - fotografa z Auschwitz, Jarosława Hyka - działacza opozycji z Wrocławia i Tomasz Strzyżewskiego, który potajemnie wywiózł z kraju i opublikował księgę cenzury PRL.

Program naukowo-badawczy „Straty osobowe i ofiary represji pod okupacją niemiecką”

Program jest wspólnym projektem MKiDN i Instytutu Pamięci Narodowej zainauguowanym w rocznicę wybuchu II wojny światowej we wrześniu 2006 r. Jego celem jest stworzenie po raz pierwszy dokładnego wykazu (imiennej listy) ofiar, jakie ponieśli obywatele polscy w czasie wojny obronnej 1939 roku oraz w czasie okupacji niemieckiej w latach 1939-45. Program obejmuje także obywateli polskich, którzy przeżyli okupację, ale zostali poddani różnego rodzaju represjom – uwięzieniu, pracy przymusowej, przesiedleniom, wypędzeniom. Program ma także na celu skoordynowane działań podejmowanych przez wiele instytucji w zakresie oceny strat, jakie poniosła Polska w czasie II wojny światowej. Program zostanie ukończony w 2008 r., po czym zostanie wdrożony kolejny projekt naukowo-badawczy obejmujący ofiary okupacji sowieckiej.

Akcje społeczne poświęcone polskiemu dziedzictwu historycznemu

Akcja „Pamiętam. Katyń 1940”

W kwietniu 2007 r. z inicjatywy MKiDN rozpoczęła się kampania społeczna mająca na celu przypomnienie – szczególnie młodemu pokoleniu – wymiaru tragedii zbrodni katyńskiej. Na kampanię społeczną składać się będą m.in. spoty telewizyjne oraz akcja billboardowa. W ramach projektu edukacyjnego powstaną adresowane do nauczycieli scenariusze lekcyjne, materiały multimedialne oraz broszury dotyczące historii i kontekstu zbrodni katyńskiej. Punktem kulminacyjnym akcji była premiera filmu Andrzeja Wajdy „Katyń” (17 września), poprzedzona odsłonięciem specjalnej wystawy poświęconej zbrodni katyńskiej, usytuowanej przy bramie głównej Uniwersytetu Warszawskiego.

Prezentacja oryginału Konstytucji 3 Maja

Z inicjatywy MKiDN w maju 2007 r. oryginalny rękopis pierwszej w Europie ustawy konstytucyjnej – Konstytucji 3 Maja został po raz pierwszy zaprezentowany poza Warszawą. Wystawa, której towarzyszyła kampania edukacyjna przygotowana przez Narodowe Centrum Kultury, została zaprezentowana we Wrocławiu i w Łodzi. Wystawa odniosła ogromny sukces. W ciągu dwóch tygodni we wrocławskim Ossolineum obejrzało ją ponad 15 tysięcy osób. Podobną liczbę zwiedzających odnotowało Muzeum Historii Miasta Łodzi.